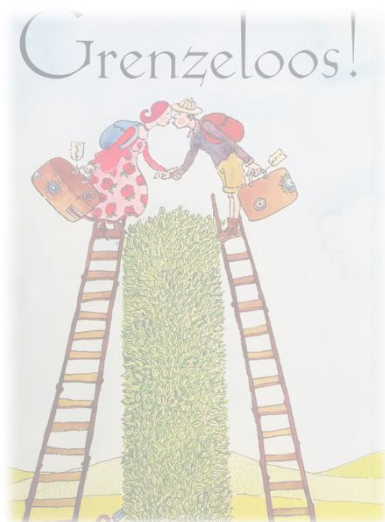

Alblasterwaard- Vijfheerenlanden

HALFJAARLIJKE VOORTGANGSRAPPORTAGE REGIONAAL MAATSCHAPPELIJKE AGENDA

Datum: 1-9-2019

Deze rapportage is opgesteld door Team RMA van de GR Alblasterwaard-Vijfheerenlanden met medewerking van de ambtelijk trekkers van de RMA-opgaven

Voorwoord

Voor u ligt de “Halfjaarlijkse Voortgangsverslag Regionaal Maatschappelijke Agenda”. Het is de tweede rapportage die u ontvangt vanuit de per 1 januari 2019 formeel nieuw gestarte wijze van regionale samenwerking. We typeren deze samenwerking als “Grenzeloos Samenwerken”, omdat de opgaven niet begrensd worden door bestuurlijke grenzen maar over grenzen heen gaan. Per opgave kan het gebied van samenwerking, en daarmee de samenwerkingspartners, verschillen. Bovendien spelen naast gemeenten, provincies en waterschap ook maatschappelijke organisaties en bedrijven een belangrijke rol in de samenwerking. Ieder half jaar brengen we u, colleges en raden van gemeenten en provincies, bestuur van het waterschap, besturen van maatschappelijke organisaties en bedrijven, op de hoogte van de stand van zaken van de opgaven die we in de Regionaal Maatschappelijke Agenda hebben samengebracht.

Na de forse wijzigingen als gevolg van de recente verkiezingen in ons gebied hebben de nieuwe bestuurlijk trekkers, met ondersteuning van de ambtelijk trekkers, de draad van hun opgaven inmiddels goed opgepakt. Op 18 juli jl. zijn alle bestuurlijk en ambtelijk trekkers voor de tweede keer bij elkaar geweest om met elkaar over de voortgang in de opgaven te spreken. Een belangrijk onderwerp daarbij is de onderlinge samenhang tussen de opgaven. Veel opgaven hebben met elkaar te maken en het zorgdragen voor goede onderlinge afstemming is belangrijk om tot integrale oplossingen voor onze streek te komen. De maatregelen in het kader van bijvoorbeeld de energietransitie hebben stevige invloed op landschapsontwikkeling. Evenzo geldt dat voor maatregelen die wellicht genomen moeten worden om bodemdaling tegen te gaan. Ook de klimaatveranderingen stellen eisen aan de inrichting van ons landschap. In het kader van de opgave landschapsontwikkeling wordt gewerkt aan het maken van een “landschapsuitvoeringsplan”. Dit plan zal tijdens de regionale conferentie op 25 september aanstaande worden gepresenteerd en belooft een belangrijke onderlegger te worden voor een belangrijk deel van de opgaven in de RMA. Het is een grote uitdaging om deze opgaven met elkaar in samenspraak te brengen. Dat is nodig om het karakter van onze streek te behouden en tegelijk ontwikkelingen voor de toekomst mogelijk te maken.

Ten aanzien van de voortgang van de opgaven is het beeld niet wezenlijk veranderd ten opzichte van de vorige rapportage. De meeste opgaven lopen op schema en leveren goede resultaten. Er zijn twee opgaven waar de voortgang wat stukt. Het gaat om de opgave Agrarische Economie, waar de ambtelijk trekker enkele maanden geleden is vertrokken (de nieuwe trekker start overigens per 1 november), en de opgave Vrijtijdseconomie, waar nog weinig voortgang wordt geboekt bij het maken van stappen om te komen tot een nieuwe regionale strategie. Aan de knelpunten wordt aandacht besteed en we verwachten daarom dat een en ander op korte termijn weer op orde is.

Iedere opgave begint met informatie op het niveau van de opgave. Daaronder volgt de informatie per project die onder deze opgave is vormgegeven. Mocht u naar aanleiding van deze rapportage vragen hebben, dan kunt u contact opnemen met Team RMA (info@regioav.nl, 085 486 85 40) of met de ambtelijk of bestuurlijk trekker van de betreffende opgave.

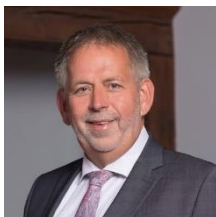
Dirk van der Borg – voorzitter Strategisch Beraad RMA

Kees de Haas – netwerkmanager RMA

Inhoudsopgave

Voorwoord.....	2
Inhoudsopgave	3
Opgave 1: Landschapsontwikkeling.....	4
Opgave 2: Wonen	5
Opgave 3: Verkeersveiligheid	10
Opgave 4: Stedelijke Kernen	12
Opgave 5: Zorg: Iedereen Doet Mee!	13
Opgave 6: Agrarische Economie	16
Opgave 7: Maritieme (Maak)Industrie	18
Opgave 8: Innovatieve Noord-Zuid As	20
Opgave 9: Vrijtijdseconomie.....	21
Opgave 10: Bedrijventerreinen.....	23
Opgave 11: Arbeidsmarkt	24
Opgave 12: Bereikbaarheid	26
Opgave 13: Waterveiligheid & Klimaatadaptatie.....	28
Opgave 14: Bodemdaling.....	31
Opgave 15: Energietransitie	33
Bijlage: Uitvoeringsplan 2019 RMA	35

Opgave 1: Landschapsontwikkeling

Opgave	
Doel	<i>Het doel van dit programma is het landschap van Alblasserwaard-Vijfheerenlanden aantrekkelijk en karakteristiek houden, kernkwaliteiten van onze streek behouden en nieuwe ontwikkelingen (bijv. voor duurzaamheid en energietransitie, aanpak dijken en oevers, en nieuwe bestemming voor vrijkomende agrarische bebouwing) op passende wijze inpassen. Hierbij gebruik maken van innovatie en vernieuwing vanuit initiatiefnemers. Betrokkenheid van de bewoners en gebruikers van het gebied benutten en versterken. Voorkomen dat het gebied op slot wordt gezet. Het beoogde resultaat is een landschapsuitvoeringsplan met heldere programma's en projecten.</i>
Bestuurlijk Trekker	<i>Maks van Middelkoop (Vijfheerenlanden)</i>
Ambtelijk Trekker	<i>Dick Verwoert (Molenlanden)</i>
Partners	<i>Gorinchem, Molenlanden, Vijfheerenlanden, Provincie Zuid-Holland, Provincie Utrecht, Waterschap Rivierenland</i>
Risico's/bijzonderheden	<i>Het programma kon worden gestart door het betalen van een voorschot voor de financiering van 30.000 euro door de Provincie Zuid-Holland.</i>
Overall performance	

Projecten	
Landschapsuitvoeringsplan	
<ul style="list-style-type: none"> • Doel: Samen met belanghebbende partijen en inwoners willen we komen tot een visie op de toekomst van het landschap waarbij ruimte is voor nieuwe ontwikkelingen maar kernkwaliteiten behouden kunnen blijven. Daarbij wordt aandacht besteed aan het vergroten van de biodiversiteit en het meer zichtbaar maken van de cultuurhistorie van het gebied. • Deelnemers: Gorinchem, Molenlanden, Vijfheerenlanden, Provincie Zuid-Holland, Provincie Utrecht, Waterschap Rivierenland. • Stand van zaken: Bureau iMoss uit Amersfoort heeft in maart j.l opdracht gekregen voor het voorbereiden en tot stand brengen van een landschapsuitvoeringsplan voor het gebied van de Gemeenschappelijke Regeling Alblasserwaard-Vijfheerenlanden. Hiervoor is met de betrokken partijen in het veld, direct-belanghebbende organisaties en andere geïnteresseerden op 3 en 4 juli een tweedaagse werkconferentie gehouden. De in deze werkconferentie opgehaalde resultaten zullen worden vertaald in het landschapsuitvoeringsplan, dat naar verwachting in de loop van oktober 2019 zal kunnen worden gepresenteerd. Meer informatie over de totstandkoming van het landschapsuitvoeringsplan is te raadplegen op de website LASHL. • Projectleider: Dick Verwoert (Molenlanden). • Financieel: Het uitvoeringsplan wordt naar verwachting gerealiseerd binnen het door de partners beschikbaar gestelde budget van 50.000 euro. De verwachte kosten voor het realiseren van dit uitvoeringsplan worden indicatief geraamd op 100.000 euro. Hiervoor wordt in het RMA Uitvoeringsplan 2020 een aanvraag gedaan aan de partners. De verdeling van dit budget zal worden gekoppeld aan de uit het landschapsuitvoeringsplan voortvloeiende projecten. • Risico's/bijzonderheden: Omdat het landschap van de Alblasserwaard en Vijfheerenlanden niet ophoudt bij de grenzen van de drie gemeenten, zijn ook de Noordelijke Drechtsteden (of Zuidelijke Alblasserwaardgemeenten), Hardinxveld-Giessendam, Sliedrecht, Papendrecht en Alblasserdam betrokken. Zij zijn bij diverse bijeenkomsten zowel ambtelijk als bestuurlijk aanwezig geweest. 	

Opgave 2: Wonen

Opgave	
Doel	<i>We willen in onze streek een aantrekkelijk en onderscheidend aanbod van woningen realiseren voor zowel nieuwe als huidige inwoners. We willen dat het aanbod van de woningen zowel in aantal als in kwaliteit goed aansluit bij de vraag naar woningen. We willen datgene doen en bouwen wat kan en wat binnen de woonvisie past. Zowel voor de bestaande voorraad als de nieuwbouw. Kansen grijpen! De woningen worden duurzamer gemaakt en we zorgen ervoor dat mensen met een (zorg)behoefte zo lang mogelijk in de wijken en kernen kunnen blijven wonen.</i>
Bestuurlijk Trekker	<i>Ro van Doesburg (Gorinchem)</i>
Ambtelijk Trekker	<i>Iemke Bruseker (Gorinchem)</i>
Partners	<i>Gorinchem, Molenlanden, Vijfheerenlanden, woningcorporaties en incidenteel ontwikkelaars, banken, zorgpartijen en makelaars</i>
Risico's/bijzonderheden	<i>Geen</i>
Overall performance	

Projecten	
<p>Monitor</p> <ul style="list-style-type: none"> • Doel: <i>Monitoren stand van zaken van de nieuwbouw en de sociale huursector om te zien of dit in lijn ligt met de regionale woonvisie en daar waar nodig bij te sturen.</i> • Deelnemers: <i>Woningcorporaties, gemeenten Gorinchem, Molenlanden, Vijfheerenlanden.</i> • Stand van zaken: <i>Dit project vindt jaarlijks plaats en loopt momenteel voor 2019. Monitor 1028 wordt in het twee kwartaal 2019 aan de provincie aangeleverd.</i> • Projectleider: <i>Iemke Bruseker (Gorinchem).</i> • Financieel: <i>De kosten van het project zijn deels betaald vanuit het regiobudget 2018 en voor 2019 worden geen extra kosten verwacht.</i> • Risico's/bijzonderheden: <i>geen.</i> 	
<p>Flexwonen</p> <ul style="list-style-type: none"> • Doel: <i>Het doel van dit onderzoek is daarom primair om de behoefte aan flexwonen in beeld te krijgen door de omvang en ontwikkeling van de doelgroepen in kaart te brengen, alsook de daarmee samenhangende vraag naar snel toegankelijke woonruimte.</i> • Deelnemers: <i>Woningcorporaties, gemeenten Gorinchem, Molenlanden, Vijfheerenlanden.</i> • Stand van zaken: <i>Dit doen we door deelname Pilot flexwonen van Platform 31. De regio AV is gekozen als een van de vijf landelijke pilots. In deze pilot zijn de volgende onderzoeksvragen aan de orde:</i> <ul style="list-style-type: none"> ➤ <i>Welke doelgroepen van flexwonen kunnen gemixt worden en dus met eenzelfde dan wel gecombineerd aanbod bediend worden en welke combinaties zijn daarvoor minder geschikt?</i> ➤ <i>Welke woningtypen, eventueel aanvullende voorzieningen en prijsniveaus zijn geschikt voor de doelgroepen van flexwonen?</i> ➤ <i>Welke oplossingen zijn er al in de huidige woningmarkt en kunnen wellicht versterkt worden?</i> ➤ <i>Welke concrete bouwlocaties en (potentiële) transformatieprojecten kunnen gebruikt worden voor flexwonen?</i> 	

Projecten	
<p><i>Inventarisatie en verkenning van de kansen is afgerond en wordt besproken aan de Bestuurlijke Tafel Wonen. We verkennen een vervolg op de Pilot samen met de provincie Zuid-Holland en een aantal andere gemeenten/regio's om te kijken naar de realisering van meerdere kleinschalige flexwoningen die passen bij de schaal van de betreffende regio's. De alliantie zal naast de gemeenten in Zuid-Holland ook bestaan uit andere gemeenten en provincies. Daar is ook bij opgenomen dat het rijk aan deze oplossing bijdraagt door voor begeleiding en kennisuitwisseling een financiële bijdrage ter beschikking wil stellen. Door vertraging in de Woondeal en de afspraken tussen provincie en Rijk is het vervolg van dit project wat doorgeschoven. Verwachting is dat deze na de zomer van 2019 weer wordt opgestart. Verder is het project in tweeën gesplitst waarbij de huisvesting van shortstay arbeidsmigranten separaat wordt opgepakt. Hiervoor wordt een visie opgesteld en wordt er gelijktijdig gewerkt aan het onderzoeken van enkele concrete locaties. Hiervoor zullen er na de zomer van 2019 gesprekken plaatsvinden met de bedrijven uit de regio die gebruik maken van shortstay arbeidsmigranten. Uitgangspunt is een goede huisvesting voor de arbeidsmigranten die bij de regionale bedrijven werken.</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • Projectleider: Judith van Eck (Molenlanden voor flexwonen, Anke Knaken en Lia de Kievit voor huisvesting shortstay arbeidsmigranten). • Financieel: <i>Vervolg pilot Flexwonen:</i> De kosten van het doorzetten van de pilot zijn nog niet bekend. Indien hier kosten aan verbonden zijn dan zal dit worden betaald uit de reeds gereserveerde budgetten per gemeente. <i>Huisvesting shortstay arbeidsmigranten:</i> Op basis van cofinanciering samen met de provincie zal dit project ondersteund worden door een extern bureau. Hiervoor worden nog offertes gevraagd. Kosten zullen gedekt worden door de reeds gereserveerde budgetten in de gemeenten. • Risico's/bijzonderheden: geen. 	
<p>Bestaande voorraad</p> <ul style="list-style-type: none"> • Doel: Inzicht krijgen in de aantrekkelijkheid van de bestaande woningvoorraad, zowel koop als huur, en of het aanbod aansluit bij de woonbehoefte van de inwoners. • Deelnemers: Woningcorporaties, gemeenten Gorinchem, Molenlanden, Vijfheerenlanden, makelaars. • Stand van zaken: Moet nog worden opgestart. • Projectleider: nnb • Financieel: De kosten van het project zijn nog niet in beeld. • Risico's/bijzonderheden: geen. 	
<p>Vitale kernen</p> <ul style="list-style-type: none"> • Doel: Doel van het project is het behouden en bevorderen van de leefbaarheid van steden en kernen buiten het hoogstedelijk gebied. • Deelnemers: Provincie ZH, gemeenten Gorinchem, Molenlanden, Vijfheerenlanden, diverse stakeholders in het gebied. • Stand van zaken: De regio neemt deel aan het interregionale traject in het kader van de Verstedelijkingsagenda. Samen met andere minder hoogstedelijke regio's hebben we ons hard gemaakt om dit op de agenda te krijgen. Er zijn analyses gemaakt over de vitaliteit van de kernen (<10.000 inwoners), er is verkend hoe het beleid en de inzet van de provincie een bijdrage kan leveren om de vitaliteit te behouden. Resultaten zijn gepresenteerd. Het is nog de vraag of er een vervolg komt op dit provinciale project. • Projectleider: Iemke Bruseker (Gorinchem). • Financieel: De kosten van het project worden betaald door de Provincie Zuid-Holland. • Risico's/bijzonderheden: geen. 	

Projecten	
<p>Grote Omgevingstest</p> <ul style="list-style-type: none"> • Doel: Doel van het project is het krijgen van inzicht in hoe mensen hun woning en woonomgeving waarderen, naar welke woonmilieus vraag is en wat de randvoorwaarden hiervoor zijn. • Deelnemers: Provincie ZH, gemeenten Gorinchem, Molenlanden, Vijfheerenlanden. • Stand van zaken: We hebben als regio aan de grote omgevingstest deelgenomen en de resultaten zijn inmiddels opgeleverd en gepresenteerd. De uitkomsten van het de Grote Omgevingstest worden meegenomen bij de woonvisies en de nieuwbouwplannen. • Projectleider: Iemke Bruseker (Gorinchem). • Financieel: Vooralnog zijn er geen kosten te verwachten. • Risico's/bijzonderheden: geen. 	
<p>Verduurzaming woningvoorraad</p> <ul style="list-style-type: none"> • Doel: Duurzaamheid en duurzaam wonen bevorderen ten behoeve van de betaalbaarheid van het wonen. In 2050 zijn de woningen CO2 neutraal en o.a. losgekoppeld van het aardgasnet en over op duurzame alternatieven. • Deelnemers: Provincie Zuid-Holland, Molenlanden, Gorinchem, Vijfheerenlanden, woningcorporaties. • Stand van zaken: Voor Gorinchem en Molenlanden zijn de bouwstenen voor de RES inmiddels nagenoeg gereed. In Utrecht is men gestart met het proces om te komen tot een RES. Zie verder opgave 15 Energietransitie. Verder lopen er diverse projecten om huiseigenaren te verleiden tot isolatie en zonnepanelen • Projectleider: Eline van Wel (Gorinchem), Jeanette Bijkerk (VHL). • Financieel: De kosten zitten verwerkt in opgave 15 Energietransitie. • Risico's/bijzonderheden: geen. 	
<p>Huisvestingsverordening</p> <ul style="list-style-type: none"> • Doel: Doel is om per 1-7-2019 een nieuwe vastgesteld huisvestingsverordening te hebben. Het betreft evenals de vorige verordening een urgentieregeling. • Deelnemers: Gemeenten Gorinchem, Hardinxveld-Giessendam, Molenlanden, Vijfheerenlanden, woningcorporaties. • Stand van zaken: In alle gemeenten is de Huisvestingsverordening vastgesteld. • Projectleider: Anke Knaken (Gorinchem). • Financieel: Geen kosten aan verbonden. • Risico's/bijzonderheden: geen. 	
<p>Langer Thuis</p> <ul style="list-style-type: none"> • Doel: Het doel van het project is ervoor zorgen dat mensen zo lang mogelijk thuis kunnen blijven wonen. • Deelnemers: Gemeenten Gorinchem, Molenlanden, Vijfheerenlanden, woningcorporaties. • Stand van zaken: De volgende stappen worden ondernomen: <ul style="list-style-type: none"> ✓ <u>Inzicht verkrijgen in vraag en aanbod van huisvesting voor ouderen met zorgbehoefte:</u> Het doel is inzicht te krijgen in de toekomstige zorgvraag naar locatie en daarvan afgeleid de vraag naar aanpassingen in woningen en inventarisatie van de aanpasbaarheid van de huidige voorraad sociale huurwoningen. Via de woonzorgwijzer is de berekende zorgvraag per postcode in beeld gebracht. Dit geeft inzicht in de locatie van de diverse zorgvragen waarmee o.a. voor wonen op ingespeeld kan 	

Projecten

worden. Er is een eerste introductie van deze Woonzorgwijzer geweest en er is een bijeenkomst voorbereid voor de AV met als doel de praktische toepasbaarheid voor zowel het fysieke als het sociale domein verder in te vullen. Bijeenkomst zelf vindt plaats in Q3 van 2019.

Voor de huurwoningen is door de corporaties een inventarisatie gedaan naar de aanpasbaarheid van de woningvoorraad. Hieruit blijkt dat een groot deel van de voorraad eengezinswoningen zijn waarvan 88 % aanpasbaar is voor zorg. Er is dan ook weinig noodzaak om groots in te zetten op nieuwbouw voor deze woningbehoefte. Wel is er sprake van enige kwalitatieve mismatch: prijs, kwaliteit en plek. Verder is het zo dat aanpassing huidige woning: het grootste bereik, het meest te behalen valt. Hiervoor is het zaak dat er goed samengewerkt wordt tussen de partners vanuit Wonen en Sociaal.

- ✓ Inzicht verkrijgen in de woonzorgroute voor langer thuis wonen en de knelpunten en/of successen: Het doel is om inzicht te krijgen in de 'woonzorgroute' die een senior mogelijk doorloopt op het moment dat deze langer thuis woont en zorg nodig heeft waarbij een woonvraag aan de orde is. Er is een werkgroep opgericht van gemeenten en corporaties waarbij de woonzorgroute in beeld is gebracht met waarbij de mogelijke vragen en hobbels.
- ✓ In gang zetten acties die nodig zijn om langer thuis in de praktijk te realiseren: Het doel is om afspraken met betrokken partijen te maken om ervoor te zorgen dat we het proces effectief en toegankelijk inrichten. In 2018 / 2019 is na afloop van stap 2 begonnen met een aantal praktische zaken in de relatie tussen WMO, Woongaard, aangepaste woningen etc. Zaken die bestuurlijke besluitvorming vragen zullen in Q3/4 2019 in het BT worden besproken.
- ✓ Informereren/bewustwording van doelgroepen en professionals over de mogelijkheden voor zelfstandig wonen: Het doel is het informeren en bewust maken van woningzoekenden -in het bijzonder senioren over mogelijkheden voor (langer) zelfstandig wonen, zodat zij in staat worden gesteld zelf actie te ondernemen dan wel hulp in te schakelen. Insteek is om bewustwording in de gemeenten te organiseren en regionaal te faciliteren en elkaars ervaringen te benutten. Inmiddels zijn er in diverse gemeenten voorlichting bijeenkomsten georganiseerd.

- **Projectleider:** Gert-Jan Hanning (Vijfheerenlanden).
- **Financieel:** De kosten van het project worden indien van toepassing betaald door de diverse gemeenten.
- **Risico's/bijzonderheden:** geen.

Beschermd Thuis

- **Doel:** Huisvesting en ondersteuning in de wijk.
- **Deelnemers:** Gemeenten Gorinchem, Molenlanden, Vijfheerenlanden, woningcorporaties, zorgpartijen.
- **Stand van zaken:** Het gaat hierbij om gespecialiseerde regionale accommodaties voor personen met complexe chronische ggz-aandoeningen die beschermd wonen met zorg en dagbesteding nodig hebben. Deze groep heeft als gevolg van hun psychiatrische problematiek (bv. autisme, chronische depressie, schizofrenie) intensieve begeleiding in een beschermde woonsetting nodig omdat zij onvoldoende zelfregie hebben om regulier zelfstandig te wonen. Beschermd Wonen is gericht op begeleiding en is niet gericht op behandeling tot genezing. Deze voorzieningen behoren tot het topsegment in de Wmo-zorgkosten. Op dit moment wordt beschermd wonen georganiseerd samen met de regio Drechtsteden. De twaalf gemeenten in de regio's Drechtsteden en Alblasserwaard-Vijfheerenlanden zetten zich gezamenlijk in om deze doelgroep op te vangen. Dit gebeurt nu intramuraal op een aantal locaties onder leiding van de centrumgemeente Dordrecht. De komende jaren zal dit steeds verder geëxtramuraliseerd worden. Om hierop voorbereid te zijn is dit onderzoek gestart wat loopt in een aantal fasen.
 1. Inzicht verkrijgen in vraag en aanbod van huisvesting voor doelgroep: Het doel is om inzicht te krijgen in de vraag die er op ons afkomt: wat hebben kwetsbare groepen nodig op wonen, zorg, begeleiding en/of woonzorgproducten? In 2017 is geprobeerd een inzicht te krijgen in de omvang van de doelgroep en de diversiteit binnen de doelgroep. Het blijkt lastig te zijn dit exact in beeld te krijgen echter wel een orde van grootte. De aantallen in de AV lijken vooralsnog niet

Projecten

groot te zijn. Het gaat hier om inwoners met (lichte) verstandelijke beperkingen, psychische en verslavingsproblematiek en/of psychosociale problematiek. Dergelijke problematiek is vaak van invloed op het gedrag, wat het lastig kan maken om zelfstandig te wonen en goed samen te leven met anderen. Dit maakt dat er niet een passende oplossing is op het gebied van wonen. Sommige mensen kunnen individueel in de wijk/dorp wonen anderen zijn gebaat bij een geclusterde woonvorm of een kleinschalige vorm van beschermd wonen. De geringe omvang van de doelgroep maakt het lastig om geclusterde woonvormen dan wel kleine beschermd wonen voorzieningen op te zetten. Hiervoor zal samenwerking nodig blijven.

2. Inzicht in randvoorwaarden beschermd thuis: Doel is om inzicht te krijgen in de voorzieningen die randvoorwaardelijk nodig zijn om wonen in de wijk/dorp mogelijk te maken. Er lopen binnen Zuid-Holland Zuid een aantal Pilots in de vorm van beschermd thuis. Hierin wordt ervaring op gedaan in wat er nodig is aan randvoorwaarden om het wonen in de wijk goed te laten verlopen. Lessen uit deze pilots worden vertaald in zowel lokale als regionale trajecten. Regionaal zullen er afspraken gemaakt worden over de kleinschalige BW-instellingen, afspraken die gemaakt moeten worden door partijen om beschermd thuis mogelijk te maken.
 3. Inzicht verkrijgen in de woonzorgroute en de knelpunten en/of successen: Het doel is om inzicht te krijgen in de 'woonzorgroute' die een de zorgvrager mogelijk doorloopt op het moment dat deze langer thuis woont en of uitstroomt uit een beschermd wonen voorziening.
 4. In gang zetten acties die nodig zijn om extramuralisering in de praktijk te realiseren: Het doel is om afspraken te maken met betrokken partijen om ervoor te zorgen dat we het proces effectief en toegankelijk inrichten. Er heeft een eerste verkenning plaatsgevonden tussen corporaties en zorgpartijen. Inmiddels is een vertegenwoordiger van de corporaties in de AV aangesloten op de Beschermd wonen/beschermd thuis tafel van Zuid-Holland Zuid. Ook is er op Zuid-Holland zuid niveau een gezamenlijk traject gestart voor verkenning van de mogelijkheden. Hiervoor hebben masterclasses en werkbezoeken plaatsgevonden..
- **Projectleider:** Lia de Kievit (Molenlanden).
 - **Financieel:** ntb
 - **Risico's/bijzonderheden:** geen.

Opgave 3: Verkeersveiligheid

Opgave	
Doel	<i>De regionale ambitie is om tot nul vermijdbare verkeersslachtoffers te komen conform het nieuwe landelijk Strategisch Plan Verkeersveiligheid (SPV). De regio roept partners op om hieraan mee te doen onder het motto: Alblasterwaard-Vijfheerenlanden maakt een punt van nul verkeersslachtoffers. Dit is geen kwantitatieve doelstelling, maar een ambitie om vermijdbare verkeersslachtoffers in de regio te voorkomen. Activiteiten uit het regionale actieprogramma verkeersveiligheid 2017-2019 geven uitvoering aan de opgave.</i>
Bestuurlijk Trekker	<i>Johan Quik (Molenlanden)</i>
Ambtelijk Trekker	<i>Egbert van den Dam (Team RMA)</i>
Partners	<i>Gorinchem, Molenlanden, Vijfheerenlanden, Provincie Zuid-Holland, Provincie Utrecht, Waterschap Rivierenland, politie, diverse verkeersorganisaties</i>
Risico's/bijzonderheden	<i>Het lopende regionaal actieprogramma verkeersveiligheid is driejarig: 2017-2019. Uit de voorgangsrapportage 2017-2019 blijkt dat het behalen van de geformuleerde doelstellingen en activiteiten voor eind 2019 binnen handbereik zijn. Voor de zomervakantie 2019 is een nieuw regionaal actieprogramma 2020-2021 tot stand gekomen, waarbij gekozen is voor een grenzeloze wijze van organisatorische samenwerking met de regio Drechtsteden vanaf 1 januari 2020. Beide regio's houden hun eigen begrotingen 2020-2021 en eigen beslissingsbevoegdheden. De insteek is kennisdeling en samenwerken met de regio Drechtsteden vanaf 1 januari 2020. Samen optrekken richting hogere overheden. De gemeente Vijfheerenlanden gaat vanaf 1 januari 2020 verder werken aan deze opgave onder de regie van de provincie Utrecht.</i>
Overall performance	

Projecten	
Regionaal actieprogramma verkeersveiligheid 2017-2019	
<ul style="list-style-type: none"> Doel: Zoveel mogelijk vermijdbare verkeersslachtoffers in de regio voorkomen door het uitvoeren van activiteiten voor alle doelgroepen in het verkeer: van 4 tot 100 jaar. De trendlijn van een toenemend aantal verkeersslachtoffers in de regio zien om te buigen. Deelnemers: Gorinchem, Molenlanden, Vijfheerenlanden, Provincie Zuid-Holland, Provincie Utrecht, Waterschap Rivierenland, Politie, diverse verkeersorganisaties. Stand van zaken: De uitvoering van het programma ligt goed op koers. Dit geldt met name voor de activiteiten gericht op verkeerseducatie schoolgaande jeugd en de lokale verkeerscampagnes in de kernen en wijken in de regio. Er wordt gewerkt aan een nieuw regionaal actieprogramma verkeersveiligheid 2020-2021 met de partners. Projectleider: Arwin de Hoog (Team RMA). Financieel: De dekking van het totale budget (€885.000) is voor 2017-2019 als volgt: <ul style="list-style-type: none"> ✓ Provincie Zuid-Holland: €637.500 ✓ Gemeenten: €221.400 ✓ Waterschap Rivierenland: €26.100 <p><i>In 2017 en 2018 is ruim 60% van het budget besteed. Voor 2019 is circa 90% inmiddels verplicht. Financieel ligt het regionale actieprogramma verkeersveiligheid 2017-2019 op koers.</i></p> Inzet: De gevraagde jaarlijkse inzet van 40 ambtelijke uren voor provincie, gemeente en waterschap medewerkers is realistisch. Externe regionale projectleider verkeersveiligheid en communicatieadviseur zorgen ervoor dat ambtelijke uren van zowel provincie, waterschap en 	

Projecten

gemeenten worden beperkt. Zij vormen in feite een ambtelijk 'verlengstuk' van de genoemde organisaties en verbinden de partners onderling. Vanaf 1 januari 2020 wordt de ambtelijk trekker van deze opgave in de gemeente Molenlanden gepositioneerd.

- **Risico's/bijzonderheden:** *De verwachting is dat de inhoudelijke doelstellingen in 2019 voor het merendeel worden bereikt. Het nieuwe regionale actieprogramma verkeersveiligheid 2020-2021 geeft invulling aan het landelijk Strategisch Plan Verkeersveiligheid (SPV 2030) van het Ministerie van Infrastructuur & Waterstaat. Er zijn op dit moment geen financiële risico's. De eigen bijdragen van de gemeenten en het waterschap blijven in de jaren 2019, 2020 en 2021 gelijk.*

Opgave 4: Stedelijke Kernen

Opgave	
Doel	<i>We willen kijken of met gezamenlijk beleid aantrekkelijke stedelijke kernen kunnen worden ontwikkeld die elkaar versterken en samen een goede centrumfunctie voor het omliggende platteland kunnen vervullen. Deze opgave is overigens breder dan de regio AV en kun je niet los zien van de kernen en gebieden daar omheen. Denk onder andere aan de Drechtsteden en Utrechtse kernen en hun verzorgingsgebieden.</i>
Bestuurlijk Trekker	
Ambtelijk Trekker	
Partners	
Risico's/bijzonderheden	<i>Begin 2018 is vastgesteld dat onvoldoende duidelijk is wat met deze opgave precies wordt beoogd. Op dit moment is er onvoldoende animo om de opgave voort te zetten. Daarom is besloten de opgave voorlopig stil te leggen.</i>
Overall performance	

Opgave 5: Zorg: Iedereen Doet Mee!

Opgave	
Doel	<i>We stellen de inwoner centraal en pakken zorgprojecten integraal en ontschot op. We leveren 'aan de voorkant' de hulp en ondersteuning zo dicht mogelijk en passend bij de degene die hulp nodig heeft. Aan de 'achterzijde' werken we juist samen om (administratieve) processen zo efficiënt mogelijk in te richten. We willen de zorg te vernieuwen zodat we die ook in de toekomst kunnen blijven bieden en bekostigen. Inwoners krijgen de ondersteuning en hulp die ze nodig hebben. Dat realiseren we door opgaven en knelpunten aan te pakken vanuit het belang van de cliënten, het zorgnetwerk aan te sluiten op de netwerken van onze inwoners en door hulp en ondersteuning samen en integraal aan te pakken. Aan de 'achterzijde' richten we de processen efficiënt in door bijv. gezamenlijke inkoop en werkafspraken te maken. We delen kennis en inspireren elkaar door innovatieve projecten binnen en buiten onze regio te delen. Daar waar voor voorzieningen de schaal van de afzonderlijke gemeenten te klein is doen we dit samen.</i>
Bestuurlijk Trekker	<i>Lizanne Lanser (Molenlanden)</i>
Ambtelijk Trekker	<i>Iemke Bruseker (Gorinchem)</i>
Partners	<i>Adviesraden, zorgaanbieders, zorgkantoor, zorgverzekeraar, AVRES, scholen, corporaties, huisartsen, GGD, diversen</i>
Risico's/bijzonderheden	<i>Geen</i>
Overall performance	

Projecten	
<p>Efficiënt inrichten</p> <ul style="list-style-type: none"> • Doel: <i>Efficiënt en effectief inrichten van processen</i> • Stand van zaken: <i>Hieronder lopen diverse projecten:</i> <ul style="list-style-type: none"> ✓ <i>Sluitende uniforme kwaliteitscirkel</i> ✓ <i>Toezicht Wmo</i> ✓ <i>Regelgeving</i> ✓ <i>Vertrouwenspersoon Wmo</i> ✓ <i>Regeling zorginfrastructuur</i> ✓ <i>Samenwerking VGZ (zorgkantoor en -verzekeraar)</i> ✓ <i>Pilot beslissingsvrije ruimte</i> <p><i>Er wordt o.a. gewerkt aan het vervolmaken van de kwaliteitscirkel om de sturing op kwaliteit sluitend te maken. Ook worden de data van de Wmo geanalyseerd en werken we aan een prognose voor het toekomstig Wmo gebruik. Er is gestart met een Pilot toezicht PGB om te experimenteren met Wmo-kwaliteitstoezicht bij Pgb-cliënten (en hun aanbieders). Verder is er gestart met een evaluatie van het resultaat gerichte financiering van de Huishoudelijke ondersteuning en Begeleiding in Molenlanden en Gorinchem. Uitkomsten en bevindingen worden eind 2019 verwacht.</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • Projectleider: <i>diversen.</i> • Deelnemers: <i>diversen.</i> • Financieel: <i>Is opgenomen in de lokale begrotingen.</i> • Inzet: <i>verschilt per deeltraject.</i> • Risico's/bijzonderheden: <i>Geen.</i> 	

Projecten

Zorgen voor een goede start

- **Doel:** *Zorgen dat jongeren een goede start krijgen in het leven*
- **Stand van zaken:** *Hieronder lopen diverse projecten:*
 - ✓ *Begeleiding in de opvoeding:*
 - *Homestart*
 - *PasVorm voorziening*
 - *Leerplicht en voortijdig schoolverlaten/thuiszitters*
 - *Internationale schakelklas*
 - *Logopedie*
 - ✓ *Begeleiding bij onderwijs:*
 - *Ondersteuningsplannen Passend Onderwijs (incl. gemeenschappelijke paragraaf)*
 - *Schoolmaatschappelijk werk VO*
 - *EED (Ernstige Enkelvoudige Dyslexie)*
 - ✓ *Begeleiding naar zelfstandig wonen:*
 - *Kamers met Kansen*

Er wordt o.a. gewerkt aan de versteviging van de koppeling van jeugdzorg en onderwijs. Samen met partners in het onderwijs, AVRES, zorgpartijen enz. is er een collectieve ambitie opgesteld en zijn er concrete afspraken gemaakt om laaggeletterdheid te bestrijden, het zgn. 'Taalpact'. De missie in de regio is: "iedereen beschikt over voldoende basisvaardigheden (taal, rekenen, digi) om volledig mee te kunnen doen in de samenleving. Degenen waarvoor dit niet mogelijk is weten waar zij hulp kunnen krijgen." Verder heeft het REA een nieuwe start gemaakt en zijn de samenwerkingsorganen beter in positie gebracht. Hiermee heeft het REA meer slagkracht ontwikkeld.

- **Projectleider:** *diversen.*
- **Deelnemers:** *diversen.*
- **Financieel:** *Is opgenomen in de lokale begrotingen.*
- **Inzet:** *verschilt per deeltraject.*
- **Risico's/bijzonderheden:** *Geen.*

Hulp en ondersteuning

- **Doel:** *Zorgen voor onze inwoners de zorg en ondersteuning krijgen die zij nodig hebben*
- **Stand van zaken:** *Hieronder lopen diverse projecten:*
 - ✓ *Regeling Mantelzorgprogramma (oa SNV en respijtzorg)*
 - ✓ *Klankbordgroep LVB*
 - ✓ *Kwetsbare ouderen: Dementievriendelijke Gemeenten / Ketenzorg Dementie*
 - ✓ *Molenhopper*
 - ✓ *Regionaal Meldpunt Zorg en Overlast*
 - ✓ *Nazorg ex-gedetineerden*
 - ✓ *Aanbesteding Leerlingenvervoer (contracten apart loopt nog, start in augustus (5 jaar met 2 jaar verlengingsopties)*
 - ✓ *Zorgarrangementen (onderwijs- en jeugdhulp)*
 - ✓ *Opereren sociale teams in verbinding met voortgezet onderwijs*
 - ✓ *Passend verbinden / Jeugdmodule*
 - ✓ *Beschermd wonen en -opvang en beschermd thuis*
 - ✓ *Aanpak Verwarde Personen*

Er is een inventarisatie van de respijtzorg gemaakt in de regio en deze is ontsloten voor huisartsen en zorgverleners. Er wordt gewerkt aan een directe ontsluiting voor mantelzorgers.

- **Projectleider:** *diversen.*
- **Deelnemers:** *diversen.*
- **Financieel:** *Is opgenomen in de lokale begrotingen.*

Projecten	
<ul style="list-style-type: none"> • Inzet: <i>verschilt per deeltraject.</i> • Risico's/bijzonderheden: <i>Geen.</i> 	
<p>Versterken van preventie en (vroeg)signalering</p> <ul style="list-style-type: none"> • Doel: <i>Door gerichte activiteiten voorzijn van het optreden van problematiek.</i> • Stand van zaken: <i>Hieronder lopen diverse projecten:</i> <ul style="list-style-type: none"> ✓ <i>Positieve Gezondheid</i> ✓ <i>Inzet JGZ op scholen</i> <p><i>Positieve gezondheid is inmiddels in de beleidsvisies op het sociaal domein een vast uitgangspunt. Integraal wordt gekeken naar de 7 levensgebieden van mensen met als uitgangspunt wat men nog wel kan. Lokaal wordt dit verder uitgewerkt.</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • Projectleider: <i>diversen.</i> • Deelnemers: <i>diversen.</i> • Financieel: <i>Is opgenomen in de lokale begrotingen.</i> • Inzet: <i>verschilt per deeltraject</i> • Risico's/bijzonderheden: <i>Geen.</i> 	
<p>Veiligheid</p> <ul style="list-style-type: none"> • Doel: <i>Zorgen voor een veilige leefomgeving</i> • Stand van zaken: <i>Hieronder lopen diverse projecten:</i> <ul style="list-style-type: none"> ✓ <i>Samenwerking in de veiligheidsketen (politie, Veilig Thuis, JB West, etc.)</i> ✓ <i>Beschermingstafel</i> ✓ <i>Veilig Thuis</i> <p><i>Regionaal en lokaal wordt er gewerkt aan een intensivering van de samenwerking tussen het zorg en veiligheidsdomein. Dit komt onder andere tot uiting in de regionale-ontwikkelagenda ZHZ 'Aanpak mensen verward gedrag'. Tevens wordt samen gewerkt binnen de samenwerking Rotterdam-Rijnmond/ZHZ in een regionaal schakelteam 'Mensen met verward gedrag'. In verlengde daarvan worden binnen de politie eenheid Rotterdam-Rijnmond /ZHZ voorbereidingen getroffen voor de implementatie van de wet verplichte GGZ in samenspraak met de bestuurders veiligheid en Zorg.</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • Projectleider: <i>diversen.</i> • Deelnemers: <i>diversen.</i> • Financieel: <i>Is opgenomen in de lokale begrotingen.</i> • Inzet: <i>verschilt per deeltraject.</i> • Risico's/bijzonderheden: <i>Geen.</i> 	

Opgave 6: Agrarische Economie

Opgave	
Doel	Werken aan een goede toekomst voor de agrarische sector en het verder brengen van duurzame landbouw.
Bestuurlijk Trekker	Teunis Jacob Slob (Molenlanden)
Ambtelijk Trekker	Vacature (Molenlanden)
Partners	VIC, Louis Bolk Instituut, De Graafstroom, Royal Friesland Campina, Bel Leerdam, agrariërs
Risico's/bijzonderheden	De POP3 aanvraag voor financiële middelen is in 2018 afgewezen. Het risico bestaat dat niet tijdig middelen worden gevonden om concrete stappen te zetten in 2019, waarmee het momentum bij de verschillende partners wegebt.
Overall performance	

Projecten	
<p>Pilotprojecten duurzame, vitale landbouw</p> <ul style="list-style-type: none"> • Doel: een start maken met duurzame landbouw door te experimenteren met nieuwe methoden en werkwijzen. Nevendoel is de verschillende partners te leren om adaptief om te gaan met nieuwe uitdagingen. • Deelnemers: melkfabrieken, agrariërs, VIC, Louis Bolk Instituut, KnowWhy • Stand van zaken: De ingediende POP3 aanvraag bij de provincie Zuid-Holland is afgewezen. Daarom wordt nu gewerkt aan voorbereidingen voor een nieuwe aanvraag, zowel bij de provincie Zuid-Holland als de provincie Utrecht. Hierbij wordt gezocht naar verbreding van het onderwerp en een goede aansluiting bij de wensen van deelnemende partijen. Ook aan een verbreding van deelnemende partijen, zoals retail en lokale belangengroepen, wordt gewerkt. Deze partijen zullen vooral aansluiten bij relevante pilotprojecten. • Projectleider: vacature • Financieel: Door deelnemende gemeenten is voor een periode van drie jaren jaarlijks een bedrag van ca 21.000 euro gereserveerd • Risico's/bijzonderheden: Wanneer de financiële middelen in 2019 niet worden gevonden, zal bij een aantal deelnemers de aandacht wegvallen voor de regio omdat de drang bestaat om voortgang te boeken in de zoektocht naar vernieuwing en verandering. 	
<p>Voormalige Agrarische Bedrijfslocaties</p> <ul style="list-style-type: none"> • Doel: een passende vervolgfunctie voor voormalige agrarische bedrijfslocaties, met oog voor behoud van de agrarische uitstraling en omgeving bij locaties aan de ruilverkavelingswegen. • Deelnemers: Gebiedsplatform Alblasserwaard-Vijfheerenlanden • Stand van zaken: De visie voor voormalige agrarische bedrijfslocaties (VAB) is in een projectteam bestaande uit vertegenwoordigers van het Gebiedsplatform, LTO, Stichting Boerderij & Erf, gemeente Molenlanden opgesteld. De komende periode wordt de visie verder volmaakt en aan de besturen van gemeenten aangeboden. • Projectleider: Lida Bode (Molenlanden) • Financieel: 65.000 euro begroot. Door de provincie is 10.000,- euro beschikbaar gesteld. In de gemeente Molenlanden is voor 2019 een bedrag in begroting opgenomen, voor 2020 is nog 	

Projecten	
<p><i>onduidelijk welk bedrag beschikbaar gesteld wordt voor dit onderwerp. Gemeente Vijfheerenlanden: geen bericht</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • Risico's/bijzonderheden: <i>Voor een goede ondersteuning van stoppende agrariërs zal een adviseur worden aangetrokken. Samen met de provincie wordt gekeken naar een goed profiel voor deze adviseur.</i> 	
<p>Vakmanschapsroute Veeteelt</p> <ul style="list-style-type: none"> • Doel: <i>toekomstige agrariërs leren omgaan met vee en bodem op basis van de nieuwste inzichten.</i> • Deelnemers: <i>VMBO Wellant Bossekamp</i> • Stand van zaken: <i>De regionale groene VMBO Wellant Bossekamp is, mede door een gesprek met gemeente en Veenweiden Innovatie Centrum (VIC) gestart met de voorbereidingen voor een nieuw leerwerktraject/vakmanschapsroute gericht op onder meer de nieuwe werkwijze en kennis die nodig is om als agrarische ondernemer met de nieuwe uitdagingen om te kunnen gaan. Vanuit de RMA wordt gestuurd op een goed kennisnetwerk die input kan leveren voor de vakmanschapsroute.</i> • Projectleider: <i>VMBO Wellant Bossekamp</i> • Financieel: <i>geen</i> • Risico's/bijzonderheden: <i>geen</i> 	

Opgave 7: Maritieme (Maak)Industrie

Opgave	
Doel	<i>Het versterken van de maritieme (maak)industrie door het behouden en opleiden van personeel en hiervoor voldoende en relevante opleidingsmogelijkheden te bieden op MBO en MBO+ niveau.</i>
Bestuurlijk Trekker	<i>Joost van der Geest (Gorinchem)</i>
Ambtelijk Trekker	<i>Arjan van der Wiel (Gorinchem)</i>
Partners	<i>Altena, Gorinchem, Hardinxveld-Giessendam, Krimpenerwaard, Krimpen a/d IJssel, Molenlanden, (V)MBO onderwijs, bedrijven in de (maritieme) maakindustrie, Innovation Quarter.</i>
Risico's/bijzonderheden	<i>Deze opgave komt voort uit de Leertuin Maritiem en heeft aansluiting gezocht bij de behoefte-inventarisatie onder de regionale maritieme (maak)industrie die vanuit Hardinxveld-Giessendam is geïnitieerd.</i>
Overall performance	

Projecten	
<p>Maritieme Delta (MD)</p> <ul style="list-style-type: none"> Doel: <i>Versterking van het maritieme cluster van Tweede Maasvlakte tot en met Gorinchem en Werkendam door samenwerking vanuit bedrijven, overheden en onderwijsinstellingen.</i> Deelnemers: <i>De drie O's (Ondernemers, Onderwijs en Overheid).</i> Stand van zaken: <i>De uitvoering van het activiteitenprogramma 2019 – 2021 is gestart.</i> Projectleider: <i>Innovation Quarter</i> Financieel: <i>De deelnemende gemeenten betalen een partnerbijdrage die per gemeente verschilt.</i> Inzet: <i>De deelnemende gemeenten hebben contact met Innovation Quarter over de definitie en uitvoering van het activiteitenprogramma.</i> Risico's/bijzonderheden: <i>Met uitzondering van de gemeente Krimpenerwaard zijn de overige partnergemeenten van deze opgave (in)direct deelnemer van MD. In het activiteitenprogramma 2019 - 2021 is de programmalijn Human Capital opgenomen. Een speerpunt daarin is om te komen tot een regionaal Human Capital akkoord. Onderzocht wordt hoe de activiteiten van Maritime Delta op dit onderwerp zich verhouden tot het opleidingsinitiatief van DaVinci en Het Gilde (zie hieronder MBO+/HBO-onderwijs Maritieme Sector).</i> 	
<p>MBO+/HBO-Onderwijs Maritieme Sector</p> <ul style="list-style-type: none"> Doel: <i>Doel van dit project is om zorg te dragen voor voldoende en relevante opleidingsmogelijkheden op MBO (+) niveau. Daarmee kunnen jongeren worden gebonden aan bedrijven in de maritieme sector en maakindustrie en daarmee ook aan de regio. Daarnaast is een belangrijke ambitie om aan te sluiten bij relevante samenwerkingsverbanden en overlegvormen om daarmee als regio goed aangesloten te zijn op bovenregionale maritieme ontwikkelingen.</i> Deelnemers: <i>Altena, Gorinchem, Hardinxveld-Giessendam, Krimpenerwaard, Krimpen a/d IJssel, Molenlanden, (V)MBO onderwijs, bedrijven in de (maritieme) maakindustrie, Innovation Quarter.</i> Stand van zaken: <i>Da Vinci College en Het Gilde hebben het voornemen om gezamenlijk een bekostigde opleiding "scheeps- en jachtbouw en onderhoud" te gaan ontwikkelen. STC, die oorspronkelijk werd gezien als de potentiële opleider, doet daarmee een stap terug, maar blijft wel betrokken en werkt samen met de andere opleiders. Op 20 juni 2019 is door de drie</i> 	

Projecten

opleidingsinstituten, gemeente Hardinxveld-Giessendam en de oorspronkelijke groep bedrijven, een intentieovereenkomst ondertekend om te komen tot een regionale doorlopende leerlijn voor de maritieme maakindustrie op (V)MBO niveau. De planning is om in 2020 te kunnen starten met opleiden. Daarnaast is door de individuele gemeenten de deelname aan het programma Maritime Delta gecontinueerd.

- **Projectleider:** *Directie van het Da Vinci College en Het Gilde.*
- **Financieel:** *Voor de initiële kosten wordt dekking gezocht bij het bedrijfsleven.*
- **Inzet:** *Vooralsnog beperkt tot begeleiding van het initiatief.*
- **Risico's/bijzonderheden:** *Een risico is dat het samenwerkingsverband tussen de opleidingsinstituten nieuw is en dat voor de initiële kosten dekking gevonden moet worden bij het bedrijfsleven. Daarnaast zal in het Bestuurlijk Overleg van oktober 2019 een aanvang worden gemaakt met het benoemen van de toekomstige agenda van deze opgave maritiem, nu het initiatief van het regionale opleidingstraject staat en door partijen wordt gerealiseerd. De activiteiten van het programma Maritime Delta worden hierbij ook betrokken.*

Opgave 8: Innovatieve Noord-Zuid As

Opgave	
Doel	<i>Onze ambitie is om als regio het profiel van de clusters Regio Utrecht, Drechtsteden en metropoolregio Eindhoven te versterken. We willen daartoe een innovatieve broedplaats zijn van initiatieven vanuit deze cluster. Daarmee zorgen we ook voor een opwaardering van het dynamische innovatieve karakter van het Groene Hart.</i>
Bestuurlijk Trekker	
Ambtelijk Trekker	
Partners	
Risico's/bijzonderheden	<i>Begin 2018 is vastgesteld dat onvoldoende duidelijk is wat met deze opgave precies wordt beoogd. Op dit moment is er onvoldoende animo om de opgave voort te zetten. Daarom is besloten de opgave voorlopig stil te leggen.</i>
Overall performance	

Opgave 9: Vrijtijdseconomie

Opgave	
Doel	<i>Het verder toeristisch/recreatief ontsluiten van de Ablasserwaard-Vijfheerenlanden. Waarbij wordt uitgegaan van het DNA van het gebied, namelijk het verbinden van (bestaande en mogelijk nieuwe) kwaliteiten en iconen. We willen dat doen door het versterken van de bekendheid, bereikbaarheid en benutting van ons gebied.</i>
Bestuurlijk Trekker	<i>Cees Taal (Vijfheerenlanden)</i>
Ambtelijk Trekker	<i>Cor Revet (Molenlanden)</i>
Partners	<i>Gorinchem, Molenlanden en Vijfheerenlanden, Provincie Utrecht, Provincie Zuid-Holland, VVV Zuid-Holland Zuid, Den Hâneker.</i>
Risico's/bijzonderheden	<i>De aanleg van het wandelrouten netwerk nadert zijn voltooiing. Beheer en onderhoud van wandel- en fietsmogelijkheden worden aanbesteed. Met een aantal stakeholders zal een mogelijk verdere inzet op deze opgave worden verkend. Uitdaging is om gesprekken over een verdere inzet te combineren met gesprekken die de gemeenten Molenlanden en Vijfheerenlanden voeren met dezelfde stakeholders rond het vormgeven van gemeentelijk beleid op het terrein van recreatie en toerisme.</i>
Overall performance	

Projecten	
<p>Afronding aanleg wandelroutes</p> <ul style="list-style-type: none"> • Doel: <i>Het realiseren van een wandelrouten netwerk in de Ablasserwaard-Vijfheerenlanden.</i> • Deelnemers: <i>Gorinchem, Molenlanden, Vijfheerenlanden, Provincie Zuid-Holland, Provincie Utrecht, Waterschap Rivierenland, Te Voet, Wandelnet, Zuid-Hollands Landschap, Routebureau Utrecht.</i> • Stand van zaken: <i>Het wandelrouten netwerk is in 2017 in gebruik genomen. Sindsdien worden knelpunten opgelost, extra voorzieningen aangelegd en publiciteit gegenereerd (bijv. in Polderleven 2019). "Laatste loodje" is het aanleggen van een trekpunt over de Zouweboezem, ten noorden van Meerkerk. Hier bleek vergunningstechnisch de zaak nog niet rond te zijn waardoor de geplande opening in februari is uitgesteld.</i> • Projectleider: <i>Cor Revet (Molenlanden)</i> • Financieel: <i>In twee beschikkingen heeft de provincie Zuid-Holland (afgerond) € 800.000 subsidie toegekend. Hieruit worden alle activiteiten betaald. De provinciale subsidie is toereikend voor de resterende inspanningen.</i> • Inzet: <i>De ambtelijke inzet bedraagt tot nu toe ruim 500 uur. Daar zullen nog enkele tientallen uren bijkomen. Alle uren kunnen ten laste worden gebracht van de provinciale subsidie.</i> • Risico's/bijzonderheden: <i>De Natura2000-toets voor het trekpuntje is doorlopen, met als resultaat: geen negatieve effecten op de omgeving. Met de Omgevingsdienst ODRU en de provincie Utrecht wordt overlegd hoe het vergunningstraject kan worden afgehandeld. Er wordt een beheer- en onderhoudscontract met een aannemer gesloten en richting de provincie Zuid-Holland zal de subsidie worden afgewikkeld.</i> 	

Projecten

Onderhoud fiets- en wandelroutes

- **Doel:** Het beheren en onderhouden van het fietsknooppuntensysteem en het wandelrouten netwerk in de Alblasserwaard-Vijfheerenlanden.
- **Deelnemers:** Gorinchem, Molenlanden, Vijfheerenlanden, Routebureau Utrecht
- **Stand van zaken:** Beheer en onderhoud van het fietsknooppuntensysteem is “going concern”. Beheer en onderhoud van het wandelrouten netwerk is een verplichting die voortvloeit uit de subsidie van de provincie Zuid-Holland. In 2018 heeft het Algemeen Bestuur van de regio AV besloten om dit voor een periode van zeven jaar op te dragen aan een aannemer.
- **Projectleider:** Cor Revet (Molenlanden)
- **Financieel:** Voor de kosten van het onderhoud hebben de drie gemeenten €19.500 geraamd. Tot op heden is er nog niets uitgegeven. De gereserveerde gelden zouden toereikend moeten zijn voor beide vormen van beheer en onderhoud.
- **Inzet:** De ambtelijke inzet bedraagt tot nu toe ruim 10 uur. Daar zullen nog ongeveer tien uren bijkomen. Alle uren zitten in de werkplanning van de projectleider.
- **Risico's/bijzonderheden:** De gemeente Hardinxveld-Giessendam heeft nog geen keuze gemaakt of zij voor dit onderwerp wil aansluiten bij de Drechtsteden of de AV – dit geeft vertraging. De gemeente Vijfheerenlanden wil voor dit onderwerp aansluiten bij het Routebureau Utrecht. De gesprekken daarover verlopen constructief.

Ontwikkelen regionaal beleid

- **Doel:** Organiseren van een bijeenkomst met stakeholders over nut & noodzaak van het intensiveren van de regiobranding. Daarbij naast regionale spelers (VVV ZHZ, St. Gorinchem Citymarketing i.o. en Leerdam marketing) ook betrekken: Utrecht marketing, Dordrecht marketing, Rotterdam marketing met de Fast Ferry, Kinderdijk, Avonturenboerderij Molenwaard en Routebureau Utrecht. Bij een positief antwoord experts inschakelen over de vormgeving van die branding. Daarbij aandacht houden voor het Groene Hart, een sterk nationaal merk. Eventueel met de stakeholders een structureel overlegplatform opzetten.
- **Deelnemers:** Gorinchem, Molenlanden, Vijfheerenlanden, VVV Zuid-Holland Zuid, Den Hâneker, ondernemers(verenigingen).
- **Stand van zaken:** Er zijn nog geen concrete stappen richting een bijeenkomst gezet. Den Hâneker, SWEK en Avonturenboerderij Molenwaard werken aan een gezamenlijke marketing, gezien wordt of hierbij kan worden aangesloten. Er is bestuurlijk en ambtelijk aansluiting gezocht bij de Bestuurlijke Tafel Vrije Tijd, Groen en Water, die zich op het niveau van het totale Groene Hart bezighoudt met (met name) de branding van dat Groene Hart.
- **Projectleider:** Cor Revet (Molenlanden)
- **Financieel:** Er is nog geen budget geraamd. Omdat het niet de bedoeling is om een Poolse landdag te organiseren zullen de kosten beperkt zijn.
- **Inzet:** Er zijn nog geen uren gemaakt.
- **Risico's/bijzonderheden:** Bekeken wordt of kan worden aangesloten bij de hierboven beschreven activiteiten van Den Hâneker, SWEK en Avonturenboerderij.

Opgave 10: Bedrijventerreinen

Opgave	
Doel	<i>Het doel van deze opgave is om kwalitatief en kwantitatief te voorzien in voldoende ruimte op bedrijventerreinen. De achterliggende gedachte hierbij is om verrommeling, leegstand en onderlinge concurrentie tussen bedrijventerreinen te voorkomen. Daarnaast wordt ook aandacht geschonken aan het behoud van de landschappelijke kwaliteiten en duurzaamheid van de bedrijventerreinen.</i>
Bestuurlijk Trekker	<i>Huib Zevenhuizen (Vijfheerenlanden)</i>
Ambtelijk Trekker	<i>Arjan van der Wiel (Gorinchem)</i>
Partners	<i>Molenlanden, Vijfheerenlanden en Gorinchem, andere regiogemeenten, Provincie Utrecht, Provincie Zuid-Holland, private eigenaren van bedrijventerreinen, vertegenwoordigers van het bedrijfsleven, ontwikkelaars en makelaars bedrijfszonnend goed.</i>
Risico's/bijzonderheden	<i>Zie hieronder.</i>
Overall performance	

Projecten	
<h3>Reguliere afstemming over de ontwikkeling van bedrijventerreinen</h3> <ul style="list-style-type: none"> • Doel: <i>Het doel van deze opgave is om kwalitatief en kwantitatief te voorzien in voldoende ruimte op bedrijventerreinen. De achterliggende gedachte hierbij is om verrommeling, leegstand en onderlinge concurrentie tussen bedrijventerreinen te voorkomen. Daarnaast wordt ook aandacht geschonken aan het behoud van de landschappelijke kwaliteiten en duurzaamheid van de bedrijventerreinen.</i> • Deelnemers: <i>Molenlanden, Vijfheerenlanden, Gorinchem, andere regiogemeenten, Provincie Utrecht, Provincie Zuid-Holland, private eigenaren van bedrijventerreinen, vertegenwoordigers van het bedrijfsleven, ontwikkelaars en makelaars bedrijfszonnend goed.</i> • Stand van zaken: <i>In 2018 is een kwalitatieve verdieping gemaakt van de regionale bedrijventerreinenstrategie voor de AV. Dit jaar worden aanvullende onderzoeken gedaan naar de bedrijventerreinenbehoefte in de nieuwe gemeente Vijfheerenlanden waarbij ook de relatie met Utrecht wordt betrokken. In 2019 wordt een platform ingericht om de ontwikkeling van bedrijventerreinen te monitoren en waar afstemming kan plaatsvinden. We gaan daarbij niet meer uit van bestuurlijke regio's, maar van marktregio's voor de bedrijventerreinen. De eerste bijeenkomst van het platform is gepland in het najaar van 2019. De resultaten van deze bijeenkomst leiden mogelijk tot de formulering van één of meerdere projecten.</i> • Projectleider: <i>Arjan van der Wiel (Gorinchem)</i> • Financieel: <i>afhankelijk van de uitkomsten van het extra Bestuurlijk Overleg in oktober 2019 over de toekomstige scope van de opgave, zal in 2019 nog externe deskundigheid moeten worden ingeschakeld. Indicatie € 7.500.</i> • Inzet: <i>Nvt.</i> • Risico's/bijzonderheden: <i>In het Bestuurlijk Overleg van april 2019 is de voorbereiding gestart van de eerste bijeenkomst van het platform in november 2019. Daar is ook besloten om de scope van de opgave te onderzoeken richting een bredere economische opgave (in aanvulling op de monitoring en afstemming van bedrijventerreinen) waarbij de ligging van de AV tussen de Drechtsteden en de regio Utrecht in aanmerking wordt genomen. Kan de AV een schakel vormen tussen beide regio's bijvoorbeeld op basis van de maakindustrie die in de drie regio's aanwezig is? Daarnaast worden hierbij ontwikkelingen ten aanzien van bedrijvigheid en werken betrokken. In een extra Bestuurlijk Overleg in oktober 2019 wordt verder gesproken over de toekomstige scope van deze opgave.</i> 	

Opgave 11: Arbeidsmarkt

Opgave	
Doel	<i>De AR-G ziet als taak om het aanbod van arbeid te verbeteren en te vergroten. Dat aanbod van arbeid bestaat uit alle mensen die kunnen en willen werken. Mensen (weer) aan het werk helpen is economisch en sociaal belangrijk en moet daarom veel aandacht krijgen. Minstens zo belangrijk is het om te zorgen dat mensen duurzaam aan het werk blijven. Hiervoor is belangrijk dat ze op niveau toegerust en geschoold blijven. Bijscholing en omscholing zijn speerpunten in het bij de les houden van werkenden. Een leven lang ontwikkelen!</i>
Bestuurlijk Trekker	<i>Cees Taal (Vijfheerenlanden)</i>
Ambtelijk Trekker	<i>Sjoerd Veerman (Vijfheerenlanden)</i>
Partners	<i>Gorinchem, Molenlanden, Vijfheerenlanden, Avres, UWV</i>
Risico's/bijzonderheden	<p><i>Voor deze bestuursperiode (2019-2022) is een werkprogramma opgesteld voor de Arbeidsmarktregio. Het werkprogramma onder de titel Bestuursagenda geeft een overzicht van de activiteiten in de drie gemeenten, een kleine 20 beleidsaccenten, de uitvoering van de DOE AGENDA en een overzicht van budgetten.</i></p> <p><i>In de afgelopen periode is In het kader van Perspectief op Werk is een DOE AGENDA opgesteld en besproken in het Werkbedrijf/RAP op 26 juni 2019. Die notitie is vooral beschrijvend van aard. Deze geeft een analyse van onze (arbeidsmarkt)regio en benoemt de ambitie van de regio. Dankzij deze DOE AGENDA draagt het ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid in 2019 en 2020 één miljoen euro bij aan het werk van de Arbeidsmarktregio. Deze aanvullende geldmiddelen maken het mogelijk meer inhoud te geven aan de uitwerking van opgave 11 van de RMA.</i></p> <p><i>In de DOE AGENDA zijn een viertal trajecten benoemd:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> ✓ <i>Oprichten ambachtsschool (nieuwe stijl)</i> ✓ <i>Uitbouwen digitaal platform scholing (WIJII)</i> ✓ <i>Peer to Peer connection</i> ✓ <i>Instroom statushouders in de zorg</i> <p><i>In de komende tijd zullen deze trajecten starten met een beschrijving, aanpak en uitvoering. Op de Bestuurlijke Tafel van 19 september wordt de Bestuursagenda besproken en het werkprogramma tot maart 2022 vastgesteld. De budgetten gaan uit van een bijdrage van de drie gemeenten voor 2020 van € 15.000 per gemeente.</i></p>
Overall performance	

Projecten	
Onderwijs - Arbeidsmarkt	
<ul style="list-style-type: none"> • Doel: <i>Bestrijden verticale mismatch, waarbij het onderwijsniveau niet goed aansluit bij het vereiste niveau voor de baan. Hierbij kan het zowel gaan om onder- als overscholing. In onze regio is vooral sprake van onderscholing. Ook bestrijden horizontale mismatch waarbij het gaat om onvoldoende aansluiting van de onderwijsrichting voor de baan. Verder kunnen mismatches ontstaan door</i> 	

Projecten	
<p><i>kennisveroudering: de kwalificaties van werknemers sluiten op een specifiek moment in de tijd niet langer voldoende aan bij het werk.</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • Deelnemers: Gorinchem, Molenlanden, Vijfheerenlanden, School & Bedrijf, bedrijven, onderwijsinstellingen. • Stand van zaken: Er wordt gewerkt aan drie belangrijke ontwikkelingen: <ol style="list-style-type: none"> 1. HBO ICT / Smart Technology 2. GAME ON in 4 en 5 juni 2019 3. Ondernemersprijs voor Scholieren • Projectleider: Ton den Breejen • Financieel: GAME ON wordt door School & Bedrijf betaald, vanuit AR-G wordt een bijdrage van € 5.000 verstrekt uit budget van AR-G. • Inzet: Beperkte inzet van ambtelijk uren van programmamanager • Risico's/bijzonderheden: De wereld van Onderwijs en Ondernemers sluit niet altijd op elkaar aan, men spreekt elkaars taal niet. 	
<p>Herkenbare, vindbare en kwalitatief goede werkgeversdienstverlening</p> <ul style="list-style-type: none"> • Doel: Zowel vraag als aanbod van arbeid is in de regio gediend met het vergroten van de bekendheid van het WSP AV regio en de instandhouding van het Werkplein (van UWV en Avres) in stadhuis Gorinchem. • Deelnemers: AVRES en UWV bemensen het Werkgevers Service Punt AV-regio (WSP op het Werkplein in de regio). • Stand van zaken: WSP AV-regio kent een goede samenwerking en eenduidige aansturing • Projectleider: Roel Meijer • Financieel: Vanuit de Arbeidsmarktregio zijn hiervoor gelden beschikbaar gesteld • Inzet: De AR-G werkt mee aan een landelijk project om de algemene bekendheid van de Werkgevers Service Punten in Nederland te vergroten. • Risico's/bijzonderheden: Landelijk wordt nagedacht over een publiekscampagne om WSP-en in de 35 arbeidsmarktregio's meer bekend te maken. Niet alle Werkgevers Service Punten gebruiken de aanduiding WSP. 	
<p>Samenwerken binnen de keten en tussen domeinen</p> <ul style="list-style-type: none"> • Doel: Voorkomen van mismatches, verticale en horizontale mismatches. Een ander voorbeeld van mismatch is de geografische mismatch: er bestaan specifieke regionale knelpunten met betrekking tot de aansluiting tussen vraag en aanbod. In deze regio ontbreekt een cultureel en uitgaansleven voor de hoogopgeleide CEO's van grote bedrijven. Deze leiders van bedrijven werken wel in de AR-G, maar wonen in Brabant of grote steden met een rijker cultureel leven. • Deelnemers: WerkbedrijfRAP, School & Bedrijf, gemeenten • Stand van zaken: Onderwerp krijgt aandacht • Financieel: - • Inzet: - • Risico's/bijzonderheden: - 	

Opgave 12: Bereikbaarheid

Opgave	
Doel	<i>De bereikbaarheid van de Alblasserwaard-Vijfheerenlanden staat de laatste jaren onder grote druk. De grote verkeersaders slibben dicht en dat leidt weer tot veel sluisverkeer over het provinciale wegennet, waardoor ook daar congestie ontstaat. We zetten in op doorstroming om bedrijven en instellingen goed bereikbaar te houden. Daarbij hoort een goed functionerend OV-netwerk over spoor, weg en water. Ook draagt de aanwezigheid van (veilige) fietsroutes bij aan bereikbaarheid. Onze ambitie is om de kansen van ketenmobiliteit beter te benutten.</i>
Bestuurlijk Trekker	<i>Joost van der Geest (Gorinchem)</i>
Ambtelijk Trekker	<i>Sjoerd Veerman (Vijfheerenlanden)</i>
Partners	<i>Gorinchem, Molenlanden, Vijfheerenlanden, Provincie Utrecht, Provincie Zuid-Holland, Waterschap Rivierenland.</i>
Risico's/bijzonderheden	<i>Veel werkzaamheden rondom het rijkswegenwet vinden in de komende jaren plaats, zonder goede afstemming zal op meerdere plaatsen tegelijkertijd het wegennet verstopt raken.</i>
Overall performance	

Projecten	
<p>Afstemming</p> <ul style="list-style-type: none"> • Doel: Voorkomen van stapeling van verkeerswerkzaamheden aan A15/N3, N214, N216 en A27, MIRT-verkenning A15 PAGO. • Deelnemers: Gemeenten Gorinchem, Molenlanden, Vijfheerenlanden en Drechtsteden ontwikkelen in samenwerking met de provincies, Bereik, Waterschap Rivierenland en Rijkswaterstaat een gezamenlijke visie op wegennet in de regio in 2030. • Stand van zaken: Er is een periodiek afstemoverleg om te voorkomen dat het gebied als gevolg van afsluiting van wegen ontoegankelijk wordt. • Financieel: Nvt • Inzet: Ambtelijk uren. • Risico's/bijzonderheden: Verschillende systemen (LTC / Melvin) gebruiken voor het afstemmen van activiteiten, evenementen en wegwerkzaamheden. 	
<p>A27</p> <ul style="list-style-type: none"> • Doel: Voorbereiden op langjarige wegwerkzaamheden aan A27, bieden van flankerend vervoer om bereikbaarheid in stand te houden, openbaar vervoer ruimte te geven. • Deelnemers: gemeenten langs de A27 van Utrecht tot en met Breda • Stand van zaken: BGU project voor een vorm van innovatief OV vervoer loopt. • Contactpersoon: Sjoerd Veerman • Financieel: €12.500 Gorinchem, €12.500 Vijfheerenlanden en €10.000 Utrecht¹⁰ • Inzet: medewerkers van de gemeenten Gorinchem, Molenlanden en Vijfheerenlanden • Risico's/bijzonderheden: PAS-problematiek kan planning werkzaamheden verstoren. 	

Projecten

Openbaar Vervoer

- **Doel:** Bieden van betrouwbaar en voldoende openbaar vervoer naast buslijnen ook vormen van ketenmobiliteit. Verbeteren van infrastructuur voor OV, met bijzondere aandacht voor veiligheid knooppunt Meerkerk A27
- **Deelnemers:** Qbuzz, provincie Zuid-Holland, gemeenten Gorinchem, Molenlanden en Vijfheerenlanden
- **Stand van zaken:** Input geleverd voor vervoerplan 2020 van DMG concessie. Opstart nadenken over lange termijn OV knooppunt Meerkerk A27
- **Projectleider:** Jolanda Lansdaal / Edso Wijvekate (PZH)
- **Inzet:** aanpassing vervoerplan2020 DMG
- **Risico's/bijzonderheden:** Veiligheid van knooppunt Meerkerk A27 blijft een onderwerp van zorg. Op 26 juni 2019 een Radenbijeenkomst gehouden over dit onderwerp.

Gebiedsagenda

- **Doel:** Periodiek actualiseren Regionale Gebiedsagenda Mobiliteit 2030 wat moet leiden tot een gezamenlijke visie op het wegennet in de regio in 2030. Op basis hiervan kunnen SRM-subsidies worden aangevraagd bij de provincie Zuid-Holland.
- **Deelnemers:** Gemeenten Gorinchem, Molenlanden, Vijfheerenlanden, Provincies U en ZH, Bereik, Waterschap Rivierenland en Rijkswaterstaat.
- **Stand van zaken:** Actualisatie per 1/4/2019 vastgesteld door Bestuurlijke Tafel.
- **Projectleider:** Egbert van den Dam
- **Financieel:** niet van toepassing
- **Inzet:** ?
- **Risico's/bijzonderheden:** Geen.

Groot Onderhoud N214 en kruising N214/N216

- **Doel:** Tussen de A15 en de A27 uitvoeren van groot onderhoud van de gehele hoofdrijbaan van de N214 inclusief de aanpak van de gelijkvloerse kruising van de N214 en de N216.. Dit moet leiden tot een verbetering van de doorstroming op N214 en N216 en een grotere verkeersveiligheid.
- **Deelnemers:** Gemeenten Gorinchem, Molenlanden, Vijfheerenlanden, provincie Zuid-Holland, Waterschap Rivierenland en Rijkswaterstaat.
- **Stand van zaken:** Actualisatie per 1/4/2019 vastgesteld door Bestuurlijke Tafel.
- **Projectleider** F.A. Bos (Provincie Zuid-Holland)
- **Financieel:** niet van toepassing.
- **Inzet:** Overleg met gebied om goede keuzen te maken
- **Risico's/bijzonderheden:** Op 16 juli is een set vragen en antwoorden gepubliceerd door de provincie naar aanleiding van een openbare bijeenkomst eind 2018. Najaar 2019 komt er een vervolgbijeenkomst.

Opgave 13: Waterveiligheid & Klimaatadaptatie

Opgave	
Doel	<p><u>Waterveiligheid:</u> Gebiedsbreed beter verweven van waterveiligheid en ruimtelijke/economische ontwikkeling. Daartoe ook meerwaarde meerlaagseveiligheid in beeld brengen. Klimaatadaptatie/ruimtelijke adaptatie hierbij betrekken.</p> <p><u>Klimaatadaptatie:</u> Het overall doel is om een goed woon- en werkklimaat te hebben en houden in de regio AV door in te spelen op het veranderende klimaat.</p>
Bestuurlijk Trekker	<p><u>Waterveiligheid:</u> Bram van Hemmen (Sliedrecht)</p> <p><u>Klimaatadaptatie:</u> Mathieu Gremmen (Waterschap Rivierenland)</p>
Ambtelijk Trekker	<p><u>Waterveiligheid:</u> Jantien Oostijen (Provincie Zuid-Holland)</p> <p><u>Klimaatadaptatie:</u> Per 1-9 Daan Willems (Waterschap Rivierenland)</p>
Partners	<p><u>Waterveiligheid:</u> Gebiedsraad A5H: deelnemers Gorinchem, Molenlanden, Vijfheerenlanden, Hardinxveld-Giessendam, Sliedrecht, Papendrecht, Alblusserdam, Waterschap Rivierenland, provincie Zuid-Holland, provincie Utrecht.</p> <p><u>Klimaatadaptatie:</u> Alblusserdam, Gorinchem, Hardinxveld-Giessendam, Molenlanden, Papendrecht, Sliedrecht, Vijfheerenlanden, Provincie Utrecht, Provincie Zuid-Holland, Waterschap Rivierenland, Werkgroep Water Blauwzaam.</p>
Risico's/bijzonderheden	<p><u>Waterveiligheid:</u> Geen.</p> <p><u>Klimaatadaptatie:</u> De stresstest klimaatadaptatie A5H is medio mei opgeleverd. Tevens is een bijdrage door het Rijk toegekend voor de regionale samenwerking rondom klimaat en bodemdaling.</p>
Overall performance	

Projecten Klimaatadaptatie	
<h3>Inrichten Klimaatatlas A5H</h3> <ul style="list-style-type: none"> Doel: Opzetten en inrichten van een digitale klimaatatlas voor de Alblusserwaard en Vijfheerenlanden inclusief onderhoudscontract voor 1 jaar. Deelnemers: Provincie Zuid-Holland Stand van zaken: Het project is op 20-10-2018 afgerond. Het opgeleverde product wordt gebruikt als procesinstrument voor de stresstest en risicodialogen. Projectleider: Pieter Sollie Financieel: Partners dragen niets bij. Het maken van de digitale klimaatatlas door bureau Nelen en Schuurmans à €15.000 is volledig gefinancierd door het Rijk (staf deltacommissaris). Inzet: Nvt. Risico's/bijzonderheden: Nvt. 	

Projecten Klimaatadaptatie

Stresstest Klimaatadaptatie A5H

- **Doel:** *Uitvoeren stresstest klimaatadaptatie voor het gebied van de Alblasserwaard en Vijfheerenlanden en verhogen klimaatbewustzijn bij de samenwerkende partijen.*
- **Deelnemers:** *Gemeenten Alblasserdam, Gorinchem, Hardinxveld-Giessendam, Molenlanden, Papendrecht, Sliedrecht, Vijfheerenlanden, Provincie Utrecht, Provincie Zuid-Holland, Waterschap Rivierenland, Werkgroep Water Blauwzaam.*
- **Stand van zaken:** *Gereed*
- **Projectleider:** *Pieter Sollie*
- **Financieel:** *De totale opdracht is gerealiseerd ruim binnen de raming van 40.000,=*
- **Inzet:** *Niet precies bekend.*
- **Risico's/bijzonderheden:** *Geen*

Risicodialoog Klimaatadaptatie A5H

- **Doel:** *Uitvoeren risicodialoog klimaatadaptatie voor het gebied van de Alblasserwaard en Vijfheerenlanden en verhogen klimaatbewustzijn bij de samenwerkende partijen.*
- **Deelnemers:** *Gemeenten Alblasserdam, Gorinchem, Hardinxveld-Giessendam, Molenlanden, Papendrecht, Sliedrecht, Vijfheerenlanden, Provincie Utrecht, Provincie Zuid-Holland, Waterschap Rivierenland, Werkgroep Water Blauwzaam.*
- **Stand van zaken:** *Opstellen uitvraag voor het aanstellen van een procescoördinator/-coach en het instellen van een gebiedspanel met regionale stakeholders*
- **Projectleider:** *Daan Willems / Maureen Pesman?*
- **Financieel:** *?*
- **Inzet:** *?*
- **Risico's/bijzonderheden:** *Het klimaatakkoord wat komend najaar getekend gaat worden zal mogelijk aanvullende randvoorwaarden en doelen stellen die van invloed zijn op het proces om te komen tot een adaptatiestrategie.*

Projecten Waterveiligheid

Water en ruimte verbinden in de A5H

- **Doel:** *Gebiedsbreed beter verweven van waterveiligheid en ruimtelijke/economische ontwikkeling. Daartoe ook meerwaarde meerlaagseveiligheid in beeld brengen. Klimaatadaptatie/ruimtelijke adaptatie hierbij betrekken.*
- **Deelnemers:** *Gebiedsraad A5H: deelnemers Gorinchem, Molenlanden, Vijfheerenlanden, Hardinxveld-Giessendam, Sliedrecht, Papendrecht, Alblasserdam, Waterschap Rivierenland, provincie Zuid-Holland, provincie Utrecht.*
- **Stand van zaken:** *De actie-agenda 2019-2020 is in juni door de Gebiedsraad vastgesteld en wordt nu in uitvoering gebracht*
- **Projectleider:** *Jantien Oostijen (Provincie Zuid-Holland)*
- **Financieel:** *Kosten worden gedekt uit gereserveerde middelen. In 2019 geen extra bijdrage nodig van de partners.*
- **Inzet:** *Bij het vaststellen van de Actie-agenda 2019-2020 is ingestemd met de ureninzet door de partners.*
- **Risico's/bijzonderheden:** *De volgende zaken zullen komende tijd worden opgepakt:*
 - ✓ *Communicatie over Perspectievennota*
 - ✓ *Vervolg op de Intentieovereenkomst van 7 maart voor integreren gebiedsontwikkeling Mercon Kloos met dijkversterking*

Projecten Waterveiligheid

- ✓ *Gebiedsperspectief Alblasterdam- Kinderdijk. Verkennen koppelmogelijkheden met waterveiligheid*
- ✓ *Verkenning ambities meekoppelen SAFE (Streefkerk-Ameide-FortEverdingen)*
- ✓ *Opleveren: verkenning Rivierdijk West Sliedrecht , inspiratiedocument vesting Gorinchem*
- ✓ *Opleveren: onderzoek naar spontaan hulpaanbod bij overstromingen, EU FRAMES project voor meerlaagse veiligheid.*

Opgave 14: Bodemdaling

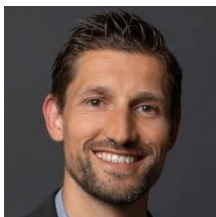

Opgave	
Doel	<i>'Bewust beter omgaan met bodemdaling'</i> Het doel is om effectief om te gaan met de gevolgen van bodemdaling en zeespiegelstijging. Hierbij gaat het om zowel de stedelijke gebieden, als de linten en het landelijk gebied. We streven er daarbij naar dat bodemdaling wordt ervaren als gezamenlijke opgave waarvoor we gezamenlijk aan de slag moeten en kansen worden benut. Verder is kennisontwikkeling hierbij belangrijk voor het ontdekken van nieuwe oplossingen. Voor die kennisontwikkeling zal ook veelal gebruik worden gemaakt van wat men al weet/onderzoekt. Twee keer het wiel opnieuw uitvinden is onzin.
Bestuurlijk Trekker	<i>Teunis Jacob Slob (Molenlanden)</i>
Ambtelijk Trekker	<i>Maureen Pesman (Molenlanden)</i>
Partners	<i>Gorinchem, Molenlanden, Vijfheerenlanden, Provincie Zuid-Holland, Provincie Utrecht, Waterschap Rivierenland</i>
Risico's/bijzonderheden	<i>N.v.t.</i>
Overall performance	

Projecten	
<p>Pilot Drukdrainage in Alblasserwaard-Vijfheerenlanden</p> <ul style="list-style-type: none"> • Doel: drukdrainage wordt momenteel gezien als een van de potentiële oplossingen om bodemdaling te verminderen/vertragen. Het effect van drukdrainage verschilt erg per bodemtype. Verspreid over het Groene Hart worden verschillende pilot projecten uitgevoerd vanuit het Nationaal Kennisprogramma Bodemdaling om het effect per bodemtype te onderzoeken. Klei-op-veen wordt hier nog niet in meegenomen en daar draagt deze pilot aan bij. Daarnaast voert dit project ook proeven uit om in combinatie met drukdrainage doelen te behalen in het watersysteem zoals biodiversiteit en KRW-doelen. • Deelnemers: Blauwzaam, VIC, Kennis Transfer Centrum (KTC) Zegveld, lokale boeren, Provincie Zuid-Holland, Provincie Utrecht, Waterschap Rivierenland, gemeente Molenlanden en gemeente Vijfheerenlanden. • Stand van zaken: De opstart wordt momenteel georganiseerd. Inmiddels heeft het waterschap Rivierenland op 12 maart 2019 vergunning voor dit project verleend. Het bestuur heeft daarbij besloten dat "het waterschap 2 x per jaar op 3 percelen de waterkwaliteit zal monitoren". • Projectleider: Wordt momenteel georganiseerd. • Financieel: De kosten voor de ontwikkeling van dit plan worden begroot op € 673.715,90,-. In het plan van aanpak is dekking van deze kosten als volgt verdeeld: <ul style="list-style-type: none"> ✓ Provincie Zuid-Holland 60% ✓ Provincie Utrecht via Programma bureau Utrecht-West 30% ✓ RMA budget Bodemdaling 10% <p>Er wordt nu gewerkt aan het rondkrijgen van deze financiering.</p> • Inzet: Niet precies bekend. Tijdsplanning is van 2019 t/m 2022. • Risico's/bijzonderheden: het projectinitiatief komt vanuit Stichting Blauwzaam en drie lokale boeren. Zij investering in dit project waardoor het lokaal gedragen wordt. De provincie Utrecht heeft recent nieuw beleid ten aanzien van bodemdaling vastgesteld. Het document is hier te vinden. 	

Regionale verkenning bodemdaling

- **Doel:** *De werkregio A5H heeft, in het kader van klimaatadaptatie, een regionale stresstest opgesteld. Vanuit de stresstest worden een risicodialoog en adaptatiestrategie opgesteld die kunnen worden gebruikt als implementatie voor lokale (omgeving)visies en -plannen. Omdat in de A5H droogte één van de grote uitdagingen blijkt te zijn is klimaatadaptatie onlosmakelijk verbonden aan bodemdaling. Hierom wordt er naast de adaptatiestrategie ook een regionale verkenning bodemdaling uitgevoerd, met als belangrijkste eerste doel: een gezamenlijke probleemperceptie.*
- **Deelnemers:** *In ieder geval de RMA partners. Verder wordt er 3de kwartaal 2019 een gebiedspanel samengesteld om gezamenlijk aan deze opgave te werken.*
- **Stand van zaken:** *Opstellen uitvraag voor het aanstellen van een proces coördinator/-coach en het instellen van een gebiedspanel met regionale stakeholders.*
- **Projectleider:** *Maureen Pesman in samenwerking met Daan Willems.*
- **Financieel:** *Er is een subsidie gehonoreerd van €150.000,- voor een regionale versnelling. Dit tezamen met een gezamenlijke eigen bijdrage van €200.000,- in de vorm van geld of uren vorm het budget t/m 2020.*
- **Inzet:** *n.t.b.*
- **Risico's/bijzonderheden:** *geen.*

Opgave 15: Energietransitie

Opgave	
Doel	<i>Onze ambitie is dat de regio AV in 2050 energieneutraal is! We streven ernaar om met alle betrokken partijen gezamenlijk een regionale energietransitie op te stellen voor de AV. Door het verbeteren van de samenwerking kunnen ruimtelijke en economische opgaven worden gebundeld hetgeen bijdraagt aan de kwaliteit van het gebied.</i>
Bestuurlijk Trekker	<i>Molenlanden/Gorinchem: Eelke Kraaijeveld (Gorinchem) Vijfheerenlanden: Christa Hendriksen (Vijfheerenlanden)</i>
Ambtelijk Trekker	<i>Molenlanden/Gorinchem: Eline van Wel (Gorinchem) Vijfheerenlanden: Jeannette Bijkerk (Vijfheerenlanden)</i>
Partners	<i>Molenlanden/Gorinchem: Molenlanden, Gorinchem en provincie Zuid-Holland Vijfheerenlanden: U16 gemeenten en Provincie Utrecht</i>
Risico's/bijzonderheden	<i>De gemeenten Molenlanden en Gorinchem enerzijds en de gemeente Vijfheerenlanden anderzijds ontwikkelen de energiestrategie (RES) afzonderlijk van elkaar. De gemeente Vijfheerenlanden doet dat samen met partners in de Provincie Utrecht. Wel wil men beide trajecten nauw met elkaar afstemmen om later tot een goede afgestemde uitvoering te kunnen komen.</i>
Overall performance	

Projecten	
<p>Regionale Energiestrategie Molenlanden/Gorinchem</p> <ul style="list-style-type: none"> • Doel: <i>Het realiseren van de Regionale Energiestrategie (RES) en daar uitvoering aan geven. Dit met als doel om aan de landelijke CO2-reductie doelstellingen te voldoen (2030 49% reductie en 2050 99% reductie).</i> • Deelnemers: <i>Molenlanden, Gorinchem en provincie Zuid-Holland.</i> • Stand van zaken: <i>In het kader van de RES heeft vanaf januari 2019 een participatieproces plaatsgevonden met alle stakeholders. Hierbij gaat het onder meer om: waterschap Rivierenland,, Stedin, woningcorporaties, vertegenwoordigers van dorpsraden, Land- en Tuinbouworganisatie, Gorinchem Natuurlijk Groen en Oasen. Het gehele participatieproces is begeleid door de projectgroep RES met daarin: gemeenten Gorinchem en Molenlanden, provincie, Stedin, waterschap Rivierenland en adviesbureau BVR. Ook is een bestuurlijke coördinatiegroep ingesteld met de bestuurders van deze organisaties. In mei 2019 kwam deze voor het eerst bijeen. Op 15 mei 2019 heeft een gezamenlijke radenbijeenkomst plaatsgevonden. Dit gehele proces heeft geleid tot een zogenaamde bouwstenenrapportage RES. Deze wordt behandeld in de colleges van de gemeenten Gorinchem en Molenlanden op 10 september 2019 en in een gezamenlijke radenbijeenkomst op 19 september 2019. Daarna worden vervolgwerkzaamheden uitgevoerd om te komen tot een concept-RES.</i> • Projectleider: <i>Eline van Wel (Gorinchem)</i> 	

Projecten	
<ul style="list-style-type: none"> • Financieel: De gemeenten Molenlanden en Gorinchem hebben binnen de bestaande begroting opdracht gegeven aan adviesbureau BVR voor begeleiding (bedrag ca. €69.000). De financiële bijdrage van de provincie betrouwt € 34.500,-. • Inzet: De werkzaamheden van de projectgroep en de betrokken collega's vinden plaats binnen de bestaande formatie. • Risico's/bijzonderheden: de ruimtelijke impact van de diverse mogelijkheden op het gebied van duurzame energie wordt steeds duidelijker. Wij zijn in afwachting van de aanpassing van het ruimtelijk beleid door de provincie Zuid-Holland om de mogelijkheden te kunnen realiseren. 	
Regionale Energiestrategie Vijfheerenlanden / U16	
<ul style="list-style-type: none"> • Doel: Het realiseren van de Regionale Energiestrategie (RES) en daar uitvoering aan geven. Dit met als doel om aan de landelijke CO2-reductie doelstellingen te voldoen. (2030 49% reductie en 2050 99% reductie). • Deelnemers: U16 gemeenten waaronder gemeente Vijfheerenlanden, provincie Utrecht, Waterschappen. • Stand van zaken: Op 11 juli heeft de raad van de gemeente Vijfheerenlanden de Startnotitie RES U16 vastgesteld. Gewerkt wordt aan het Plan van Aanpak RES U16 welke naar verwachting eind september 2019 wordt vastgesteld. Op basis van de startnotitie en het plan van aanpak maken we een ontwerp RES met een concept bod voor duurzame elektriciteit en vervolgens een definitief RES met een definitief bod. • Projectleider: Jeannette Bijkerk. • Financieel: Project vindt binnen de bestaande U16 budgetten plaats. Er is nog niet gestart met samenwerkingsonderzoek. Hierop zijn dus nog geen uitgaven geweest. • Inzet: De werkzaamheden van de betrokken collega's vinden plaats binnen de bestaande formatie • Risico's/bijzonderheden: <ul style="list-style-type: none"> ✓ We volgen de RES termijnen die door het Rijk worden gesteld. De termijnen zijn iets opgerekt aangezien het Klimaatakkoord later wordt vastgesteld. De eerder genoemde planning is dus niet meer van toepassing. Daarnaast is de tijd om een definitief bod neer te leggen met een half jaar verlengd. Dit geeft lucht, maar is nog steeds heel erg krap. Gewerkt wordt aan een zo spoedig mogelijk neerleggen van een concept bod. ✓ De processen binnen beide regio's lopen nog uiteen. Daar waar de U16 nog met de Startnotitie is vastgesteld, werkt de Alblasserwaard al samen met stakeholders aan het verkrijgen van consensus over de invulling van de opgave. Het elkaar blijven vinden blijft een uitdaging, zeker ook gezien de tijd die het vraagt om de opgave in te vullen en het in beide regio's acteren. 	

Bijlage: Uitvoeringsplan 2019 RMA

Strategisch Thema	Nr	Maatschappelijke opgave	Gem	Bestuurlijk trekker	Ambtelijk trekker	Nr	Projecten & activiteiten	Enmalig/Meerjarig	PP	Begroting 2019				Benodigd budget (in euro's)					Ambtelijke inzet (in uren)			
										AV	GEM	Extra	TOTAAL	GOR	MOL	VHL	Partners	TOTAAL	GOR	MLD	VHL	
Leefbaar en aantrekkelijk	1	LANDSCHAPSONTWIKKELING	VHL	Maks van Middelkoop	Dick Verwoert	1.1	Ondersteuning Gebiedsplatform Alblasserwaard-Vijfheerenlanden	Meerjarig	Nee		X		20.500	5.469	6.701	8.330	0	0	0	0		
						1.2	Realiseren van een "landschapsuitvoeringsplan"	Enmalig	Ja		X		50.000	5.000	10.000	10.000	25.000	150	50	50	50	
	2	WONEN	GOR	Ro van Doesburg	Iemke Bruseker	2.1	Werkbudget bij de uitvoering van de samenwerking en de projecten	Meerjarig	Nee		X		26.200	6.990	8.564	10.646	0	825	275	275	275	
	3	VERKEERSVEILIGHEID	MLD	Johan Quik	Egbert van den Dam / Arwin de Hoog	3.1	Project Regionaal Actieprogramma Verkeersveiligheid 2019	Enmalig	Ja	X			298.739	22.566	27.911	22.035	226.227	120	40	40	40	
	4	STEDELIJKE KERNEN																				
Leefbaar en aantrekkelijk	5	ZORG	MLD	Lizanne Lanser	Iemke Bruseker	5.1	Samenwerking verschillende activiteiten Sociaal Domein	Enmalig	Nee		X		335.377	98.247	120.375	116.755	0	0	0	0		
						5.2	Contractmanagement WMO	Enmalig	Nee	X		114.310	35.755	43.808	34.747	0	0	0	0			
	6	AGRARISCHE ECONOMIE	MLD	Teunis Jacob Slob	Folkert Both	6.1	Energieproject Omgevingsdienst	Enmalig	Nee		X		0	0	0	0	0	0	0	0		
						6.2	Pilotprojecten duurzame, vitale landbouw (POP3-subsidieaanvraag)	Meerjarig	Ja		X	542.000	0	21.000	21.000	500.000	0	0	0	0		
						6.3	Voormalige Agrarische Bedrijfslocaties	Meerjarig	Nee		X	65.000	0	27.500	27.500	10.000	0	0	0	0		
7	MARITIEME (MAAK)INDUSTRIE	GOR	Joost van der Geest	Arjan van der Wiel	7.1	Maritieme Delta	Meerjarig	Nee		X		18.000	9.000	9.000	0	0	100	50	50	0		
					7.2	Project MBO+/HBO-Onderwijs Maritieme Sector	Enmalig	Nee		X	0	0	0	0	0	0	100	50	50	0		
Economisch krachtig	8	INNOVATIEVE NOORD-ZUID AS																				
	9	VRIJETIJDSECONOMIE	VHL	Cees Taal	Cor Revet	9.1	Afronding aanleg wandelroutes	Enmalig	Nee	X			0	0	0	0	0	0	0	0		
						9.2	Onderhoud fiets- en wandelroutes	Meerjarig	Nee		X	19.500	5.202	6.374	7.924	0	0	0	0			
						9.3	Project Jan Blanken Route (fase 1 is gerealiseerd)	Enmalig	Nee		X	0	0	0	0	0	120	40	40	40		
						9.4	Ontwikkelen regionaal beleid	Enmalig	Nee		X	0	0	0	0	0	300	100	100	100		
10	BEDRIJVENTERREINEN	VHL	Huib Zevenhuizen	Arjan van der Wiel	10.1	Reguliere afstemming over de ontwikkeling van bedrijventerreinen	Meerjarig	Nee		X		0	0	0	0	0	150	50	50	50		
11	ARBEIDSMARKT	VHL	nnb	Sjoerd Veerman	11.1	Werkbudget arbeidsmarktregio	Meerjarig	Nee		X		122.000	32.547	39.878	49.575	0	132	44	44	44		
12	BEREIKBAARHEID	GOR	Joost van der Geest	Sjoerd Veerman	12.1	Uitvoering opgesteld stappenplan	Meerjarig	Ja		X		0	0	0	0	0	162	54	54	54		
Klimaat robuust	13	WATERVEILIGHEID EN KLIMAATADAPTATIE	WSRL	Arie Bassa	Pieter Sollie (klimaatadaptatie)	13.1	Uitvoering 0-meting gemeenten (incl noordelijke drechtsteden), themasessies klimaat, stresstest ASH, voeren risicodialoog en opstellen adaptatiestrategie en investeringsagenda. - Verwachte kosten 2020: 80.000 euro (20.000 per gem) - Verwachte kosten 2021: 50.000 euro (12.500 per gem)	Meerjarig	Ja		X	120.000	30.000	30.000	30.000	30.000	940	180	380	380		
						13.2	Uitgaven in het kader van het gebiedsprogramma "Water en ruimte verbinden in de ASH" - Verwachte kosten 2020: PM (ca. 10.000 per gem)	Meerjarig	Nee		X	30.000	10.000	10.000	10.000	PM	720	240	240	240		
	14	BODEMDALING	MLD	Teunis Jacob Slob	Maureen Pesman	14.1	Project bewustwording en opzetten masterplan	Enmalig	Ja		X	80.000	20.000	20.000	20.000	20.000	100	20	40	40		
	15	ENERGIETRANSITIE	GOR	Eelke Kraaijeveld	Eline van Wel	15.1	Vormgeven van een Regionale Energie Strategie (RES) Alblasserwaard	Enmalig	Ja		X	100.000	25.000	25.000	0	50.000	600	300	300	0		
						VHL	Christa Hendriksen	Jeanette Bijkerk	15.2	Vormgeven van een Regionale Energie Strategie (RES) Vijfheerenlanden	Enmalig	Ja		X	60.000	0	0	60.000	PM	800	0	0
						15.3	Vormgeven van een gezamenlijk uitvoeringsplan (Alblasserwaard, Vijfheerenlanden, noordelijke Drechtsteden)	Enmalig	Nee		X	30.000	10.000	10.000	10.000	0	312	104	104	104		
													TOTAAL	2.031.626	315.776	416.111	438.512	861.227	5.631	1.597	1.817	2.217
													<i>Begr AV '19</i>	<i>413.049</i>	<i>58.321</i>	<i>71.719</i>	<i>56.782</i>	<i>226.227</i>	<i>120</i>	<i>40</i>	<i>40</i>	<i>40</i>
													<i>Begr GEM '19 & Partners</i>	<i>541.577</i>	<i>157.455</i>	<i>190.892</i>	<i>193.230</i>	<i>0</i>	<i>1.469</i>	<i>523</i>	<i>523</i>	<i>423</i>
													<i>Extra aanvraag</i>	<i>1.077.000</i>	<i>100.000</i>	<i>153.500</i>	<i>188.500</i>	<i>635.000</i>	<i>3.242</i>	<i>1.034</i>	<i>1.254</i>	<i>954</i>

Opmerkingen

- De inzet van bestuurlijk en ambtelijk trekkers wordt niet in rekening gebracht. Door een evenredige verdeling van opgaven over de gemeenten wordt verwacht dat zich deze inzet redelijk uitmiddelt. De genoemde inzet betreft extra ambtelijke inzet tbv de opgaven.
- Dit overzicht heeft alleen betrekking op de ambtelijke inzet door de gemeenten Gorinchem, Molenlanden en Vijfheerenlanden. Inzet van overige partners wordt wel in de projecten afgesproken maar gaat aan het doel van dit overzicht voorbij.
- De aanvragen betreffen ofwel structurele bijdragen die gelden voor geheel 2019 ofwel eenmalige aanvragen die betrekking hebben op de looptijd van een project. Het kan zijn dat voor deze opgaven later in 2019 nog nieuwe aanvragen worden gedaan.
- De hierboven genoemde bedragen zijn gebaseerd op de bedragen die vermeld zijn in de bijlage van de herziene begroting. Indien inmiddels naders afspraken zijn gemaakt, kunnen cijfers hierboven afwijken van de begroting.